

DIALOGOS

Početna/ISLAMSKA KULTURA I CIVILIZACIJA/Najveća islamska organizacija na svijetu pokreće vjerske reforme u Indoneziji i pokušava djelovati u cijelome svijetu

Najveća islamska organizacija na svijetu pokreće vjerske reforme u Indoneziji i pokušava djelovati u cijelome svijetu

Resul Mehmedović 08/10/2021

Nakon povratka na vlast u Afganistanu, Talibani ponovo nameću svoju vjersku ideologiju, uz ograničenja prava žena i druge represivne mjere. Oni predstavljaju svijetu sliku islama koja je netolerantna i u suprotnosti s društvenim promjenama.

Islam, međutim, ima više tumačenja. Humanitarno tumačenje, s fokusom na „rahmu“, slobodno prevedeno kao ljubav i saosećanje, naglasila je grupa koju sam proučavao – Nahdlatul Ulama, što doslovno znači „buđenje islamskih učenjaka“.

Nahdlatul Ulama, ili NU, osnovan je 1926. godine kao reakcija na saudijsko osvajanje Mekke i Medine s njihovim rigidnim razumijevanjem islama. Pokret slijedi mainstream sunitski islam, prihvatajući islamsku duhovnost i prihvatajući indonežansku kulturnu tradiciju.

Funkcionirajući u Indoneziji, zemlji sa najvećim muslimanskim stanovništvom, Nahdlatul Ulama je najveća svjetska islamska organizacija s oko 90 miliona članova i sljedbenika. Što se tiče članstva, organizacija uveliko nadmašuje organizaciju Talibana – ipak ovo lice islama nije dovoljno prepoznato na međunarodnoj sceni.

2014. godine, NU je odgovorila na uspon grupe Islamska država i njenu radikalnu ideologiju pokrećući islamske reforme. Od tada je elaborirala ovu reformu, koju naziva „humanitarni islam“.

Humanitarni islam

Tokom proteklih sedam godina, generalni sekretar NU-a, Yahya Cholil Staquf, organizovao je nekoliko sastanaka islamskih naučnika te organizacije s reformskim planom. Javno su se izjasnili za reformu islamske misli o kontroverznim pitanjima, uključujući političko vođstvo, ravnopravno građanstvo i odnose s nemuslimanima.

Deklaracije Nahdlatul Ulama uključuju ključne odluke koje razlikuju „humanitarni islam“ od drugih tumačenja. Prije svega, odbacuju pojam globalnog hilafeta ili političkog vođstva koje bi ujedinilo sve muslimane. Koncept hilafeta prihvatili su i vodeći islamski učenjaci, poput onih na al-Azharu – egipatskoj svjetski poznatoj islamskoj instituciji – kao i radikalne grupe, poput grupe Islamska država i al-Kaide.

Štaviše, deklaracije NU-a naglašavaju legitimitet ustavnih i pravnih sistema modernih država i na taj način odbacuju ideju da je vjerska obaveza uspostaviti državu zasnovanu na islamskom pravu.

Osim toga, ove deklaracije naglašavaju važnost jednakog građanstva odbijajući praviti razliku između muslimana i nemuslimana kao pravnih kategorija.

Oni pozivaju na dublju saradnju među muslimanima, kršćanima i sljedbenicima drugih religija u cilju unapređenja mira u svijetu.

Nahdlatul Ulama je preduzela praktične korake za ostvarenje ovih ciljeva. Na primjer, uspostavila je radne odnose sa Svjetskom evangelističkom alijansom, koja tvrdi da predstavlja 600 miliona protestanata, radi promovisanja međukulturne solidarnosti i poštovanja.

Ove deklaracije o nacionalnoj jedinici mogu zvučati nedovoljno sa zapadne liberalne tačke gledišta, jer se one ne dotiču nekih pitanja kao što su LGBTQ prava. Da bi se bolje razumio značaj perspektive NU-a i njenih granica, potrebno je razmjeti indonežanski kontekst.

Indonežanski tolerantni islam

Moje istraživanje o 50 zemalja s većinski muslimanskim stanovništvom, otkriva da je Indonezija značajna, jer je jedna od rijetkih demokratija među njima.

Temeljni kredo Indonezije, *Pancasila*, znači „pet principa“ i u osnovi se odnosi na vjeru u Boga, humanitarnost, nacionalno jedinstvo Indonezije, demokratiju i socijalnu pravdu. Oko 88% indonežanskog stanovništva od 270 miliona su muslimani.

I Nahdlatul Ulama i Muhammadiyah, druga po veličini islamska organizacija u zemlji, poštivaju ove principe. Kao i NU, Muhammadiyah, također, ima desetine miliona sljedbenika, a ove dvije organizacije često sarađuju protiv radikalnih islamističkih grupa. Robert Hefner, vodeći stručnjak za Indoneziju, u svojoj knjizi *Civil Islam* (Građanski islam) iz 2000. godine dokumentuje kako su NU i Muhammadiyah dali značajan doprinos demokratizaciji zemlje krajem 1990-ih. Tokom ovog procesa, vođa NU-a, Abdurrahman Wahid, postao je prvi demokratski izabrani predsjednik Indonezije 1999. godine.

Wahid, koji je umro 2009. godine, također je ostavio vjersko naslijeđe. Tokom mojih razgovora, stariji članovi NU-u su se više puta pozivali na Wahidove reformske ideje kao glavni izvor inspiracije za humanitarni islam.

Indonežanski netolerantni islam

Nisu sve islamske teorije i prakse u Indoneziji tolerantne prema različitosti. Pokrajina Aceh u zemlji je primijenila određena pravila islamskog krivičnog zakona, uključujući kažnjavanja onih koji prodaju ili piju alkohol.

Još jedan primjer vjerske i političke netolerancije je državni zakon o blasfemiji, koji je doveo do 20-omejsečnog zatvora kineskog kršćanskog guvernera glavnog grada Džakarte, Basuki Purnama 2017-2018, zbog izjave o stihu iz Kur'ana.

U januaru 2021. godine, na Facebooku je postala viralna priča o učenici kršćanki koju je direktor škole prisiljavao da nosi muslimansku maramu. Za dvije sedmice, indonežanska vlada je odgovorila dekretom koji je zabranio javnim školama da obavezuju bilo koju vjersku odjeću.

Ukratko, u Indoneziji postoje tenzije između tolerantnih i netolerantnih tumačenja islama. Čak i unutar NU-a postoje neslaganja između konzervativaca i reformista. Ipak, reformisti Nahdlatul Ulama postaju sve utjecajni. Jedan primjer je sadašnji ministar vjerskih poslova, Yaqut Cholil Qoumas, vodeći član NU-a i mlađi brat

reformističkog generalnog sekretara NU-a. Bio je jedan od trojice ministara koji su u februaru potpisali zajedničku uredbu o zabrani nametanja marama studenticama. Humanitarni islamski pokret NU-a mogao bi biti ključan za promociju tolerancije među indonežanskom islamskom većinom. Ali može li to imati efekat izvan Indonezije?

Utjecaj na Bliski istok

Recepcija ovog reformskog pokreta na Bliskom istoku, historijskom centru islama, važna je ako želi da ima globalni utjecaj. Naučnici i vlade zemalja Bliskog istoka uglavnom su ignorisali humanitarni islam, koji ga generalno vide kao konkurenta svojim pokušajima da utječu na muslimanski svijet. Kao nevladina inicijativa, humanitarni islam se razlikuje od nastojanja Bliskog istoka da oblikuje muslimanski svijet, koji je uglavnom shema koju predvodi vlada.

Sa svojim reformskim naglaskom, humanitarni islam bi se mogao svidjeti nekim mladim muslimanima na Bliskom istoku, koji su nezadovoljni političkim i konzervativnim tumačenjima islama u svojim zemaljama.

U namjeri da dođe do bliskoistočne publike, pokret Humanitarni islam pokreće verziju svoje veb stranice na engleskom i arapskom jeziku. Ostaje da se vidi da li ova indonežanska inicijativa može ostvariti utjecaj na Bliski istoku i postati zaista globalni pokret za islamske reforme.

Piše: Ahmet T. Kuru (*Conversation*)

<https://www.dialogos.ba/najveca-islamska-organizacija-na-svijetu-pokrece-vjerske-reforme-u-indoneziji-i-pokusava-djelovati-u-cijelome-svijetu/>